

በጀርመን የገባውን የኮሮና ቫይረስ ወረርሽኝን በተመለከተ ያለው ቴክኒካዊና ተቋማዊ ልምድና አስተያየት - ክፍል 2

ለተከበራቸው ወገኖች

16.03.2020

ከ15 ቀን በፊት የኮሮና ቫይረስን በተመለከት ከጀርመን ያለውን ቴክኒካዊ ልምድና አስተያየት ስፊት ኮሮና ጀርመን ከመግባቱ እና ኢትዮጵያም ከመገኘቱ በፊት ነበር። አሁን ደግሞ ወረርሽኝ ገብቶ በጥቂት ቀናት ውስጥ አፈሻል በተሰጠው መርጃ ወደ 7000 ሰው ከያዘ እና የ13 ሰዎች ህይወትን ከቀጠፈ በኋላ ያለውን ሁኔታ እና በሰዓታት ውስጥ በሚከሰቱ ኑሮዎችን በተመለከት እየተደርጉ ያሉ የተለያዩ ፈጣን ገደቦች እና ለውጦችን ልምድ ለማካፈል እምክራሉ።

ወረርሽኝ እንደሚታወቀው በአብዛኛው ለከፍተኛ የጤንነት አደጋ የሚዳርገው የበሽታ መከላከል አቅም ያነሳቸውን፣ እድሜያቸው የገፋውን፣ አገጋሚዎችን እና ከባድ ህመም ያለባቸውን ነው። ለምሳሌ በአንድ ቀን ውስጥ ብቻ በወረርሽኝ የሞቱትን 4 ሰዎች ከተመለከትን እድሜያቸው ከ80 አመት በላይ ናቸው። ከዚህ በፊት የሳንባ በሽታ ተጠቂ (የሳንባ ነቀርሳ፣ አስማ፣ ወዘተ) የሆኑትን ሰዎች እድሜም ሳይለይ የሚይዝ ነው።

ጀርመን ውስጥ ያለው ሁኔታ ምን ይመስላል ?

ቫይረሱ „በመባዛት እድገት“ (exponential growth) እየተስፋፋ ቢሆንም ከፍተኛ የመረበሽ እና የመደናገጥ ስሜት ባጠቃላይ አይታይም። ግን የተወሰኑ ሽቀጦች እና መድሃኒቶች በተለይም የእጅ ማፅጃ አልኮሆል እና የህመም ማስታገሻ እጥረት አለ። የአፍና አፍንጫ መሸፈኛ ስለሌለ ይህንን አድርገን አንቀሳቀስም። ካለም ሊጠቅም ወይም ቅድሚያው መሰጠት ያለበት ለታካሚዎች፣ ለተጠረጠሩ፣ እነሱን ለሚያክሙ እና ለበጎ አድራጎት አገልጋዮች ነው። ይህም ትክክል አሰራር ነው። „እጥረት ፈጣሪ ያደርጋል“ እንዲሉ ጣሊያን በስስሮች ሻሻቸው አፍና አፍንጫቸውን በመሸፈን ሲጠቀሙ ታይተዋል። መጀመሪያ ጀርመን ሲገባ ሰው በመጠራጠር ለማወቅ ወደ የኮሮና መመርመሪያ ማእከል በመሄዱ ቁጥሩ ከፍተኛ ሰው እስከ 7 ሰዓት ወርፋ ይወስድበት ነበር። አስቀድሞ አንዳንድ ደረቅ የሆኑ ነገሮችን ገዝቶ ማስቀመጥ ቢጠቅምም በብዙ ሱፐር ማርኬቶች መስርታዊ ፍጆታዎችን ገዝተው በሚያከማቹ ሰዎች ተሙዋጦ መታየቱን ተገንዝቤያልሁ።

በበርሊን ከተማ እና በጀርመን ግዛቶች

- የከተማው የኮሮና መከላከያ ደንብ በከተማው ምክር ቤት ጸድቆ ተግባራዊ መሆን ጀምሯል።
- ሁሉም ትምህርት ቤቶች እና ዩኒቨርሲቲዎች ተዘግተዋል።
- አብዛኛው አውቶቡሶች ከባቡር በስተቀር ሲያቆሙ፣ የባቡር እንቅስቃሴም ቀንሷል።
- ዝግጅቶች እና ስብሰባዎች ተሰርዘዋል።
- ባሮች፣ ክለቦች፣ ልዩ የደስታ መዝናኝ ቤቶች ተዘግተዋል።
- ቡና ቤቶች፣ ቲያትሮች፣ ሲኒማ ቤቶች ተዘግተዋል።
- በየቤቱ እየተዘሩ የሚደርጉ ጥናቶች፣ ምርመራዎች፣ ቃለ መጠይቆች ቆመዋል።
- 9 የበርሊን ፖሊሶች በስራ ላይ በወረርሽኝ በመያዛቸው ወደ 300 የሚሆኑ የቅርብ ባልደረቦቻቸው ወደ ልዩ ማቆያ ቦታ ገብተዋል።
- ሆስፒታሎች ቀዶ ጥገና የታሰበላቸውን ግን እጅግ አስቸኳይ ያልሁኑትን ቀጠሮዎች በማራዘም አልጋዎች ለኮሮና ታማሚዎች ለማዘጋጀት እየሰሩ ነው።
- የሃይማኖት ተቋማት የፀሎት አገልግሎት በቤት ውስጥ እንዲያደርጉ ምክር እየሰጡ ይገኛል። ለምሳሌ በጀርመን እና አካባቢው የኢትዮጵያ ኦርቶዶክስ ተዋላዶ ቤተ ክርስቲያን ምእመናንን ፀሎታቸውን ከቤት እንዲያደርጉት አሳስቧል።
- እቃ አድራሾች (delivery service) ከፍተኛ በኢንተርኔት (online) ወይም በካርድ እንዲሆን ሲመከሩ ወደ ቤት የሚያደርሱትም በር ላይ አስቀምጠው መሄድም ጀምረዋል።

- ሬስቶራንቶች የሚፈቀዱት ጠረጴዛዎቻቸው 1.5 ሜትር ማራራቅ ሲችሉ ነው። የእንግዲቻቸውን ስምም እንዲመዘግቡ ይጠየቃል። ከረቡዕ ጀምሮ እስከ ምሽት 12 ሰዓት (6:00 p.m.) ድረስ ክፍት ይሆናሉ። ይህ መመሪያም ምን ያህል ጊዜ እንደሚቆይ አይታወቅም።
- የህፃናት ማሳደጊያ፣ በእድሜ የገፉ ሰዎች ማቆያ እና የአካል ጉዳተኞች ማዕከል ከጥቂት ልዩ ምክንያቶች ካለው በስተቀር ከውጭ ሌላ ሰው አይገባም፣ አይጎበኝም።
- ህፃናትና ወጣቶችን አያቸውን እንዳይጎበኙ በጥብቅ ይመከራል።
- አመቺ ሁኔታ የፈቀደለንም ከቤት ቢሮ (Home Office) መስራት ጀምረናል ።
 - (የቤት ቢሮ ማለት የሥራ እና የግል ኑሮ-ሚዛን በመሆን መጫናነቅን ለማስወገድ እና ጊዜን ለመቆጠብ የሚረዳ ሲሆን በተለይም ተላልፊ በሽታዎች ሲገኙ በውጤታም መልኩ ስራን ሳያቋርጡ ለመስራት ያስችላል። ወስኙ ቢሮ የሚሰራ በኮምፒተር ወይም የፅሁፍ ስራ፣ የቴሌፎን ስራ፣ ወዘተ ሲሆን ኮምፒተር/ላፕቶፕ፣ ተደራሽ የሚያደርግ ኢንተርኔት እና ስልክ/ሞባይል ቅድመ ሁኔታዎች ናቸው።)
- የተማሪዎች ቤት መዋል ለቤት ቢሮ የማያምች የስራ ባህሪ (ለምሳሌ አስተዳድራዊ ያልሆነ የምርት ስራ እና ግልጋሎት) ያላቸው ወላጆች ላይ ከፍተኛ ችግር ሊፈጥር እንደሚችል ይታሰባል።
- ጀርመን ውስጥ ያሉ የአውሮፕላን ጣቢያዎችን እና ሱቆች (ሱፐር ማርኬትን ሳይጨምር) ለተወሰነ ጊዜ ለመዝጋት እቅድ ተጀምሯል። ከመጨረሻ ረቡዕ ጀምሮ ወደ ጀርመን መግባትና መውጣት ለተወሰነ ጊዜ ይታገዳል።
- ከመጨረሻ ረቡዕ ጀምሮ ለመሰርታዊ ፍጆታ ከሚያስፈልጉ ሱቆች በስተቀር የተለያዩ የገቢያ መደብሮች፣ ቤተ ክርስቲያናት፣ መስጊዶች፣ ምክራቦች፣ ወዘተ ይዘጋሉ።
- በወረርሽኝ የተነሳ አብዛኛው ፓርላማ አባል ባይገኝ ህግን እንዴት መወሰን የሚያስችል አንቀፅ ለማውጣት እና የህገ መንግስት ማሻሻያ ለማድረግ የጀርመን ፓርላማ ቀጠሮ ይዟል።

የስፖርት እንቅስቃሴዎች

በአካባቢያችን ከሚገኘው ሃይቅ ለመሮጥ ስሄድ ሰው ረጋ ብሎ ንፁህ አየር ለመናፈስ ማየት እና ስፖርቱን በነፋሻ ቦታ መስራቱን ተመልክቼያለሁ። ይህም የሚያበረታታ ነው። በርሊን ማንኛውም አይነት የስፖርት ጅም ቢታገድም ሰው የሰውነት እንቅስቃሴውን እና ውጭ ሂደ መስራቱን አልገደበውም። ጤና ተኮር ስፖርት የበሽታ መከላከያ አቅምን በከፍተኛ ሁኔታ ይጨምራል። ቢሆንም

- የጀርመን ቡንደስሊግ ጨዋታ እንደተቋረጠ ይቆያል።
- የስፖርት ዝግጅቶች እንደ በርሊን “ግማሽ” ማራቶን ተሰርዘዋል።
- ጂምናስቲክ እና የስፖርት ማዕከሎች ተዘግተዋል።
- የሻምፒዮን ሊጋ UEFA ወደ ሰኔ እና ሐምሌ ሊተላልፍ ሲታቀድ።
- የአውሮፓ የእግር ኳስ ሻምፒዮናም ሊተላልፍ ይችላል።
- ውድድር ተኮር የሆነው የእግር ኳስ ተጫዋቾችን ለቤት-ቢሮ ባይሆንም የጀርመን ቡንደስ ሊግ ተጫዋቾች የተናጠል ልምምድ ፕሮግራም ተሰጥቶቸው ከቤታቸው ልምምድ ያደርጋሉ።
- የበጋ አሎምፖክ እንደሚሰረዝ የአለም አቀፍ አሎምፒክ ኮሚቴ ቢገልፅም ለአሎምፒክ ማጣሪያ የሚያደርጉ አብዛኛዎቹ የስፖርት አይነቶች ማጣርያዎቻቸውን በማራዘማቸው የጊዜ ሰሌዳው ላይ ችግር መፍጠሩ አይቀርም።

ኮሮና እና አውሮፓ

- የጀርመን የጤና ሚኒስትር በጡረታ የተገለሉ የህክምና ባለሙያዎች ጥሪ አደርጎላቸዋል።
- የጀርመን መከላከያ ሰራዊት ተጠባባቂዎችን በበጎ አድራጎት እንዲሰማሩ ጥሪ አደርጎላቸዋል።
- ከአውሮፓ ህብረት አገራት ውጭ የሆኑ ዜጋዎች ከልዩ ምክንያት በስተቀር እንዳይገቡ የሚከለክል መመሪያ በቅርብ ይወጣል።
- ስፔን የአስቸኩዋይ ጊዜ አዋጅ በማውጣት ሰዎች ልዩ ፈቃድ ያላቸው ካልሆኑ በስተቀር ቤታቸውን መልቀቅ አይችሉም።

- ስፔን ከፍተኛ ፖሊስ በማዘመት፣ ድምፅ ማጉያ በተጠመደላቸው ድሮኖች ከአየር ላይ የአስቸኳይ ጊዜ አዋጅን የተመልከተ እና ህብረተሰቡ ምን ማድረግ እንደሚገባው እየገለፁ እና እየተቆጣጠሩ ይገኛል።
- ስፔን ብዙ ሆቴሎች ክፍላቸውን በነፃ ለታማምዊች እንዲሆን አቅርበዋል።
- ስዊዘርላንድ አንድ ወር የሚቆይ የአስቸኳይ ጊዜ አዋጅ በሚቀጥሉት ቀናት ያውጃል።
- አስትሪያ ማንኛውም አይነት ስብሰባዎች ስትዘርስ፣ ከ5 ሰዎች በላይ አብርው እንዳይገኙም ተከልክሏል።
- ቤልጅግ በውጭ ያሉትን ዜጎች ለመጡ ወደ አገር እንዲገቡ ጠርታል። እነሱም ለ14 ቀን ልዩ ማቆያ ቦታ ይገባሉ።
- በአለማቀፍ የፓስፖርት አመዳደብ ደርጃ በሁለተኛ ደርጃ የሚገኘው እና 128 አገሮችን ያለቪዛ ማስገባት የሚያስችለው የጀርመን ፓስፖርት የያዘ እና መነሻውን ጀርመን ያደረገ እንኳን አሜሪካ እና ጎርቤት አውሮፓ አገሮችን ቀርቶ አፍሪካ ውስጥ እንደ ዩጋንዳ እና ናሚቢያ ለመግባት አይችልም።
- ፈረንሳይ ከፋርማሲ፣ ባንክ እና ሱፐር ማርኬት በስተቀር ሌላው ዝግ ነው።
- ጣሊያን ውስጥ የአስቸኳይ አዋጁ ከተደነገገ በኋላ ከ20ሺ በላይ የደንብ ጥሰት በአንድ ሳምንት ውስጥ ተመዝግቧል።

ኢኮኖሚያዊ ክስረት

በአጠቃላይ በኮሮና የተጎሳ በብዙ መቶ ቢሊዮን ዩሮ እስከ ትሪሊዮን ሊደርስ የሚችል ክስረት በአለም የኢኮኖሚ ይዘት ላይ ይጠበቃል። ለምሳሌ

- የአለም የአየር ትራንስፖርት እስከ 113 ቢሊዮን ዶላር እንደሚከሰር ሲገመት።
- ሉፍታንዛ ብቻ ወደ 23 ሺ የሚቆጠሩ በረራዎችን በአንድ ወር ብቻ ሰርዟል።
- በቀን 1300 በረራዎችን የሚያስተናግደው የፍራንክፊርት አውሮፕላን ማረፊያ 40 ከመቶ የሚሆኑ ተሳፋሪዎች ቀንሷል። በአሁኑ ወቅት በየቀኑ ወደ 70,000 የሚሆኑ ተሳፋሪዎች በየቀኑ እየቀነሰ ነው።
- አፕልም በተለያዩ ቦታዎች የሚገኙትን ሱቆቹን ለተወሰነ ጊዜ መዘጋት ጀምሯል።
- በሚልዮን የሚቆጠሩ የሆቴሎች ምዝገባዎች መሰርዛቸው ከፍተኛ ኪሳራን ፈጥሯል። (የአለም የቱሪዝም አቅም እስከ 6,7 ትሪሊዮን ዶላር ይደርሳል።)
- የስፖርት ትጥቅ አምራቹ የአዲዳስ ኩባንያ ብቻ ወደ አንድ ቢሊዮን ዩሮ እንደሚያጣ ይገምታል።
- የጀርመን እግር ኳስ ወደ 700 ሚሊዮን ዩሮ ክስረት ይጠበቃል።
- በሌላ በኩል ቤንዚን እና ናፍጣ ዋጋ በከፍተኛ ሁኔታ መወርወር ተጠቃሚውን ሲያስደስት በነዳጅ አምራች አገሮች ላይ ኪሳራ አምጥቶባቸዋል።
- መንግስት በሚወስደው እርምጃ የሚደርሰውን ክስረቶችን ለመደገም በጀት ለመመደብ እየታሰብ ሲሆን፣ ቋሚ ስራ የሌለውን፣ በባንክ፣ በኢቮንት፣ በመኪና አምራች፣ በቱሪዝም እና ሆቴል፣ ሪስቶራንት፣ ትያትር፣ ፊልም ኢንዱስትሪ እና ስፖርት ሴክተር ላይ በአብዛኛው ኢኮኖሚያዊ ጉዳት ይደርስባቸዋል።

ማጠቃለያ

„በሽተኛ የሆነ ሀብታም ሰው ግማሽ ደሀ ነው።“ እንደሚባለው ጤንነት ከገንዘብ ይበልጣል።

የዚህ ሁሉ አላማ የበሽታው መስፋፋትን መድሃኒት / ክትባት እስኪገኝለት ድረስ ለማዘገም ነው። ሁሉም በመተባበር እና የሚሰጠውን መመሪያ የሚከትል ከሆን፣ አስቀድሞ መከላከያዎች ላይ ትኩረት ከተሰጠ እና ከሚሰራጩ የሐሰት የሶሻል ሜዲያ ዜናዎች ከራቀ መልካም ውጤት ይገኛል።

በህክምና ምርምር እና ቴክኖሎጂ ልቀት በአለም ላይ ቀዳሚውን ድርሻ የያዙ ጀርመኖች የቫይረስ መመርመሪያውን እንደፈጠሩ ሁሉ በከፍተኛ ፍጥነት ክትባት ላይ እየሰሩ ነው። የጀርመንን ርብርቅ ኮህ አንስቲትዩት ከፍተኛውን ድርሻ በኮሮና መከላከል ላይ የያዘ ነው። ርብርቅ ኮህ 1882 የሳንባ ነቀርሳ መድሃኒትን ያገኘው ነው። የአሜሪካ መንግስት የኮሮና ቫይረስ ክትባትን ለማግኘት የተቃረበውን የጀርመን ባዮቴክ ኩባንያ CureVac በከፍተኛ ገንዘብ ለመግዛት ያቀረበውን ጥያቄ ጀርመን ለአንድ አገር ብቻ የሚሆን ሳይሆን በመተባበር የሚሆን ነው በማለት ጥያቄውን ውድቅ አድርጓል።

ለቫይረሱ መስፋፋት ቀዝቃዛ የአየር እርጥበት ወይም የአየር ማቀዥቀዣ በብዛት የሌሉበት እና በሽታ የመቋቋም ችሎታ ያላቸው ወጣቶች የበዙበት አፍሪካ በበሽታው እስካሁን በፍጥነት ባይጠቃም በሽታው እዚያም ሊስፋፍ እንደሚችል ይታሰባል፤ ገብቷልም። ስለዚህም የአፍሪካ አገሮች በተለይም ኢትዮጵያ ከዚህ ብዙ መማር፣ የአደጋ መከላከያ እና አስቀድሞ ማስጠንቀቂያ ስረአት (early warning system) ማዘጋጀት ይገባል። የአዲስ አበባ ከተማ አስተዳደር ከሞራል ውጭ የሆኑ የተጋነኑ ዋጋዎችን ለመከላከያ/ የአፍ እና የአፍንጫ ጭንብል የሚጠይቁ ጨካኝ ነጋዴዎችን መቆጣጠር መጀመሩን የሚያመሰግን ጥሩ ሥራ ነው። የኢትዮጵያን ብሄራዊ ደህንነት እና ጥቅም አደጋ ላይ የሚጥል ሁኔታ ሲፋጠር ከዚህም ያለፍ ውሳኔ መውሰድ ግድ ነው። ከሳምንታት በፊት የፈረንሳይ ፕሬዝዳንት ማክሮን ሁሉንም የአፍ እና የአፍንጫ መከላከያ እና አልባሳት እንዲወረስ ትእዛዝ ሲሰጡ ጀርመን ደግሞ እነዚህን ኢክስፖርት ማድረግ ከልክሏል።

በተጨማሪም ግርግር ሰው ተረጋግጦ አደጋ የሚደርስበት ሁሉም ተደናገጦ በደመነፍስ የራሱን ህይወት ብቻ ለማትረፍ ሲሮጥ ነው። በኮሮናም እንደዚሁ ነው። በመረጋጋት፣ በሰከነ እና የቅደም ተከተልን አካሄድ በጠበቀ መልኩ የጋራን ጤንነት ማስቀደሙ የራስንም ይጠብቃል። የሀሰት ዜናዎች ከማመን፣ በሽታውን መደበቅ እና ምስጢር ማድረግ የሌሎችን ህይወት በገዛ እጃችን አስገብተን መፍረድ ስለሚሆን ከዚህ ተግባር መራቅ የመጀመሪያ ተግባር ነው። ጉንፋን እንደማይደበቅ ሁሉ ኮሮና የያዘው ሰው መደብቅ የለበትም። ምልባትም ሳናውቀው ምልክቱን ሳይታይብን ይዞንም፣ ይዘንም ሊሆን ይችላል። ዋናው ነጥብ ንክኪነትን ማስቀረት፣ የእጅ ንፅህና፣ ሰው የበዛበት ቦታ አለመገኘት (social distancing)፣ ያለመደናገጥ፣ የሰውነት በሽታ የመከላከል ስርዓቶችን ማጠንከር እና የመቋቋም አቅምን ማጎልበት ላይ ነው። በተለይም ወጣቶች ኃላፊነት ወስደው በበጎ አድራጎት ተሳትፎ የመርዳት ታሪካዊ ግዴታ አለባቸው። ጀርመን የበጎ ፈቃደኛ ማህበሮች እና ቡድኖች አቅም የሌላቸውን ሰዎች ለመርዳት ሰዎችን በማንቀሳቀስ ላይ ይገኛሉ። በተለይም ጎርቤቶች „Nachbarschaft“ እና „nebenan.de“ በመባል የሚታወቁት የኢንተርኔት ፖርታሎች ቀዳሚ ናቸው።

የአለም ጤና ድርጅት (World Health Organization) የጤና ባለሙያዎች እና የሚመለከታቸው ባለስልጣናት የሚሉትን በተረጋጋ ሁኔታ መከተል እና መስማት ያስፈልጋል። ጀርመን ልዩ የማቆያ ቦታ ጥሰው በሚገኙት ላይ ከገንዘብ እስከ 2 አመት በሚደርስ እስራት ያስቀጣል።

በሽታውን የመቋቋም ችሎታ ያላቸው ህፃናት እና ወጣቶች ቤት እንዲውሉ መደረጉ በቅድሚያ እነሱን ይይዛቸዋል በሚል ፍራቻ ሳይሆን፣ ቫይረሱን ያለምንም ምልክት በመሸከም ወደ ወላጆቻቸው ሊያስተላልፉ ስለሚችሉ እና እነዚህም በብዛት እና ባንድ ጊዜ ለጥቂት ቀናትም እንኳ በቀላሉ ቢታመሙ፣ ከስራ ቢቀሩ አጠቃላይ ማህበረሰባዊ እና ኢኮኖሚያዊ ቀውስ ሊፈጠር ስለሚችል ነው።

አውሮፓ ውስጥ ከላይ የተጠቀሱት እርምጃዎች ከተጠበቁ ይህ „በመባዛታዊ እድገት“ የሚስፋፋው ወረርሽኝ እንደሚገታ እና ለዚህም ቢያንስ 8 ሳምንታት እንደሚፍጅ ይጠበቃል።

በኮሮና ወረርሽኝ ላይ እየተደረገ ያለው ርብረብ፣ እየተንቀሳቀስ ያለው ሃይል አዲስ የአስተሳሰብ ለውጥ እና ባህሎችን፣ የወደፊቱን ጤና መቀቅር ላይ ትኩረት የሚያመጣ ነው። ወረርሽኙ መተባበርን፣ መቀራረብን፣ አገሮችን፣ ደሃን እና ሃብታምን አንድ የሚያደርግ ሁኔታም ፈጥሯል።

የዚህ ፅሁፍ ይዘት በሰአታት በሚቀያየርው ሁኔታ እና በሚወስዱ እርምጃዎች የተንሳ ወቅታዊ ላይሆን ይችላል።

ከመልካም የጤና ምኞታዊ ሰላምታ ጋር

ፀጋዬ ደግነህ (ዶ/ር)

ዶ/ር ፀጋዬ ደግነህ ጉግሳ
በሊሊን መጋቢት ፯ ፪፻፳፪ ዓ.ም. (Berlin, 16th March, 2020)